

The background features a stylized illustration of a cityscape with blue buildings and a large green tree on the right. Below the buildings are rolling green hills and a light blue horizontal band. The left side of the page is a solid light green vertical bar.

Agenda Stad

**EEN GEZONDE
VOEDSELOMGEVING BIJ
STEDELIJKE
GEBIEDSONTWIKKELING**

Infographic naar aanleiding van de
masterthesis van Lea Smeijsters

Sturingsmogelijkheden voor een gezonde voedselomgeving

Ongezond voedsel domineert de Nederlandse voedselomgeving. Dit heeft ernstige gevolgen voor de volksgezondheid. Het is daarom essentieel om een gezondere voedselomgeving te creëren.

Interventies om de voedselomgeving te verbeteren zijn voornamelijk gericht op het individuele niveau, terwijl juist een bredere aanpak noodzakelijk is. Zo is het van belang om ook de ruimtelijke omgeving mee te nemen. Denk hierbij aan het aantal, het type en de toegankelijkheid van voedselaanbieders. Door de jaren heen is het steeds duidelijker geworden dat de voedselomgeving één van de belangrijkste oorzaken is van de huidige obesitasproblematiek.

Gebiedsontwikkeling kan een belangrijke rol spelen bij het creëren van ondersteunende omgevingen. Echter blijken er nog veel barrières te zijn die ervoor zorgen dat een gezonde voedselomgeving maar beperkt een rol speelt bij stedelijke gebiedsontwikkeling.

Deze infographic geeft een inzicht in de sturingsmogelijkheden om een gezonde voedselomgeving bij gebiedsontwikkeling te bevorderen en laat zien welke belangrijke stakeholders hierbij betrokken (zouden moeten) zijn. Het biedt een begrijpelijk overzicht per fase van de gebiedsontwikkeling, waarmee gemeenten aan de slag kunnen om een gezonde voedselomgeving meer te implementeren binnen het proces van gebiedsontwikkeling.

LEGENDA

- G Afdeling gezondheid
- R Afdeling ruimte
- D Afdeling duurzaamheid
- V Afdeling vastgoed
- K Kennisinstellingen
- O Ontwikkelaar
- B (Toekomstige) bewoners

A Alliantie voedselomgeving
Gemeente

Bij het vormen van de alliantie moeten zoveel mogelijk relevante partijen aangesloten zijn. Vanuit de gemeente kan er gedacht worden aan deze afdelingen, maar dit kan verder uitgebreid worden.

Initiatieffase

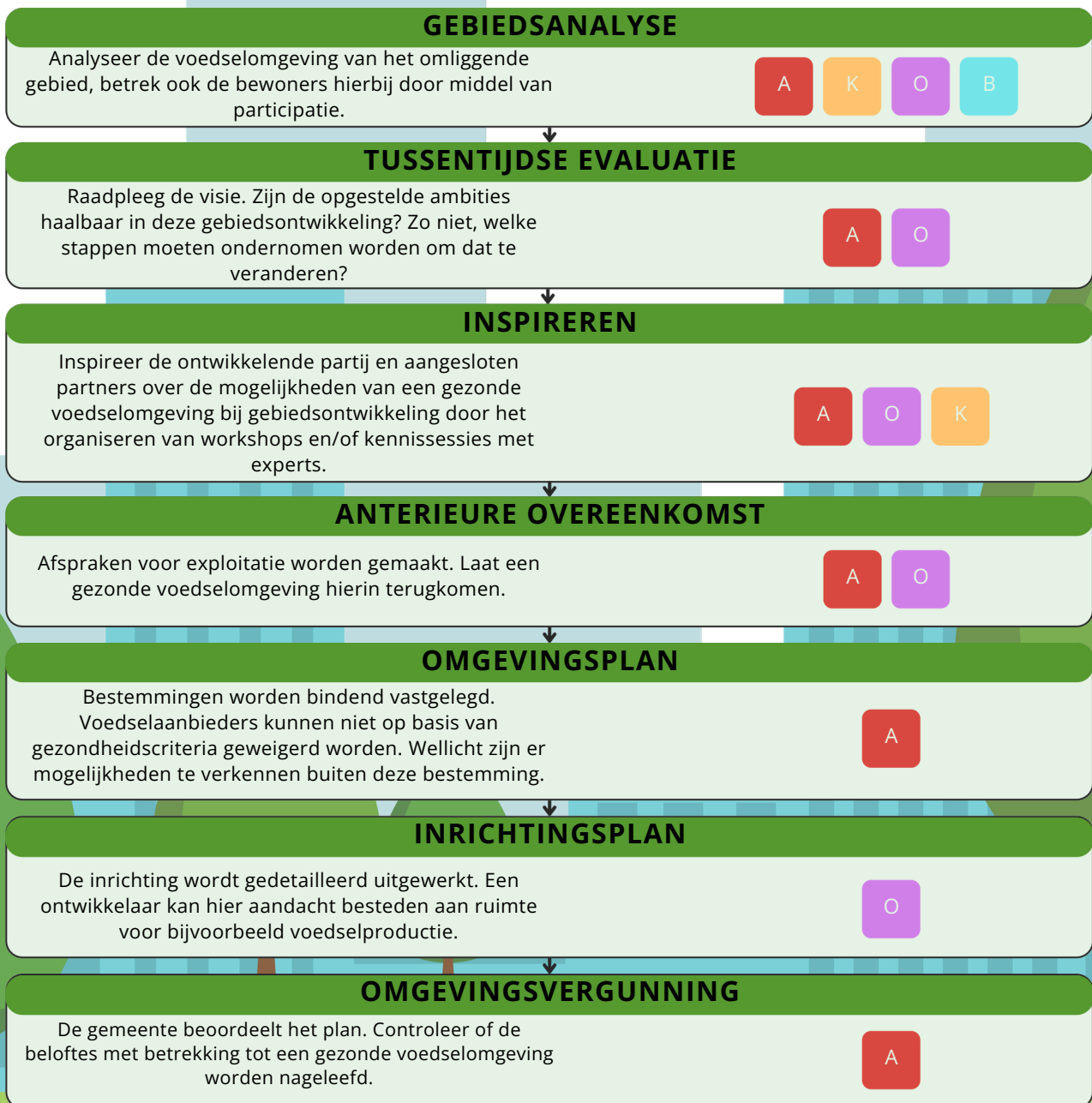
Het articuleren van verwachtingen en visies is in de eerste fase van gebiedsontwikkeling erg belangrijk. Gemeenten willen vaak wel aan de slag willen met een gezonde voedselomgeving, maar lopen vast omdat het onderwerp versnipperd is tussen verschillende afdelingen. Dit bemoeilijkt een integrale aanpak.

Het is daarom essentieel dat hier op ingezet wordt. Het aanstellen van een voedselwethouder kan hierbij helpen. Ook het benoemen van een kartrekker op het gebied van een gezonde voedselomgeving kan ervoor zorgen dat er meer stappen gezet worden. Deze persoon is het eerste aanspreekpunt, brengt de juiste personen om tafel en heeft de verantwoordelijkheid op dit thema.

Wanneer de juiste personen en afdelingen aan tafel zitten, kunnen verwachtingen en visies besproken en bijgesteld worden. Wanneer iedereen dezelfde kant opkijkt, staat het verhaal sterker en is de kans groter dat het omgezet kan worden in concrete plannen.

Maak daarnaast ook gebruik van bestaande kennis over duurzaamheid, natuur inclusief bouwen, etc. Deze onderwerpen komen steeds meer aan het licht binnen het proces van gebiedsontwikkeling, en wellicht kunnen er lessen uitgehaald worden.

Haalbaarheidsfase

De gemeente is bij nieuwe gebiedsontwikkelingen vaak de opdrachtgever en daardoor sturend in deze fase. Wanneer de gemeente in de initiatieffase de ambities met betrekking tot een gezonde voedselomgeving duidelijk heeft gemaakt, zijn ontwikkelende partijen al vanaf het begin op de hoogte van het belang van dit thema. Wanneer dit niet wordt gedaan is de kans groot dat veel ambities worden losgelaten.

Ook andere partners zijn in deze fase van belang. Zo kunnen kennisinstellingen en/of maatschappelijke organisaties betrokken worden. Momenteel worden deze partijen nog niet altijd betrokken in de haalbaarheidsfase van een gebiedsontwikkeling.

Ook beleggers en investeerders zijn belangrijk in deze fase. Deze partijen worden niet altijd in de haalbaarheidsfase al betrokken bij het proces. Omdat deze partijen een invloedrijke rol hebben bij de latere beheerfase, is het waardevol om zo vroeg mogelijk de ambities duidelijk te maken.

Realisatiefase

In deze fase worden de vooraf gemaakte plannen gerealiseerd en wordt de gebiedsontwikkeling uitgevoerd. Er is in deze fase minder te sturen op een gezonde voedselomgeving, omdat de plannen in eerdere fases al zijn vastgelegd. De uitvoerende partij heeft in deze fase de verantwoordelijkheid.

Beheerfase

PLACEMAKING

De ontwikkelaar is verantwoordelijk voor placemaking en communitybuilding in de eerste jaren na oplevering. Hierbij dient de ontwikkelaar aandacht te besteden aan een gezonde voedselomgeving.

SOCIALE PROGRAMMERING

Vanuit de gemeente heeft het sociale domein invloed op de invulling van de sociale programmering. Bijvoorbeeld een gezonde sportkantine.

ONDERNEMERSCHAP

Door middel van een plintenregisseur of een bedrijfsinvesteringszone kan een gebied een bepaalde identiteit behouden, bijvoorbeeld gericht op een gezonde voedselomgeving.

MONITORING

De mate van succes wordt beoordeeld in het licht van de ambities. Belangrijk is dat deze resultaten gepubliceerd worden.

BEHEER

Maak plannen voor beheer als er sprake is van bijvoorbeeld pluktuinen of eetbaar groen.

In de beheerfase wordt vanuit de gemeente het sociale domein betrokken om een invulling te geven aan de sociale programmering. Ook ontwikkelaars blijven vaak nog een aantal jaar na oplevering betrokken en werken dan aan 'placemaking' en 'communitybuilding'. Hier kan de focus op een gezonde voedselomgeving wederom onder de aandacht worden gebracht.

De gemeente heeft geen grip op de exacte invulling van de plinten. Wanneer ontwikkelaars plinten in eigen portefeuille houden, heeft deze partij zeggenschap over welke exploitant er in de plint komt. De keuze om iets in eigen portefeuille te houden is vaak een financiële keuze. Via een plintenregisseur is het wellicht mogelijk om lokaal te invullen van plinten te bepalen.

Het is in deze fase van groot belang om de resultaten te monitoren en om na te gaan in hoeverre deze gebiedsontwikkeling bijdraagt aan een gezondere voedselomgeving binnen de gemeente. Het is essentieel om deze resultaten openbaar te maken, zodat het dient als stimulans voor toekomstige gebiedsontwikkelingen.